

Tulevaisuuden apuvälinepalvelut

Hyvinvointiteknologian YAMK-opinnäytetyö 2018

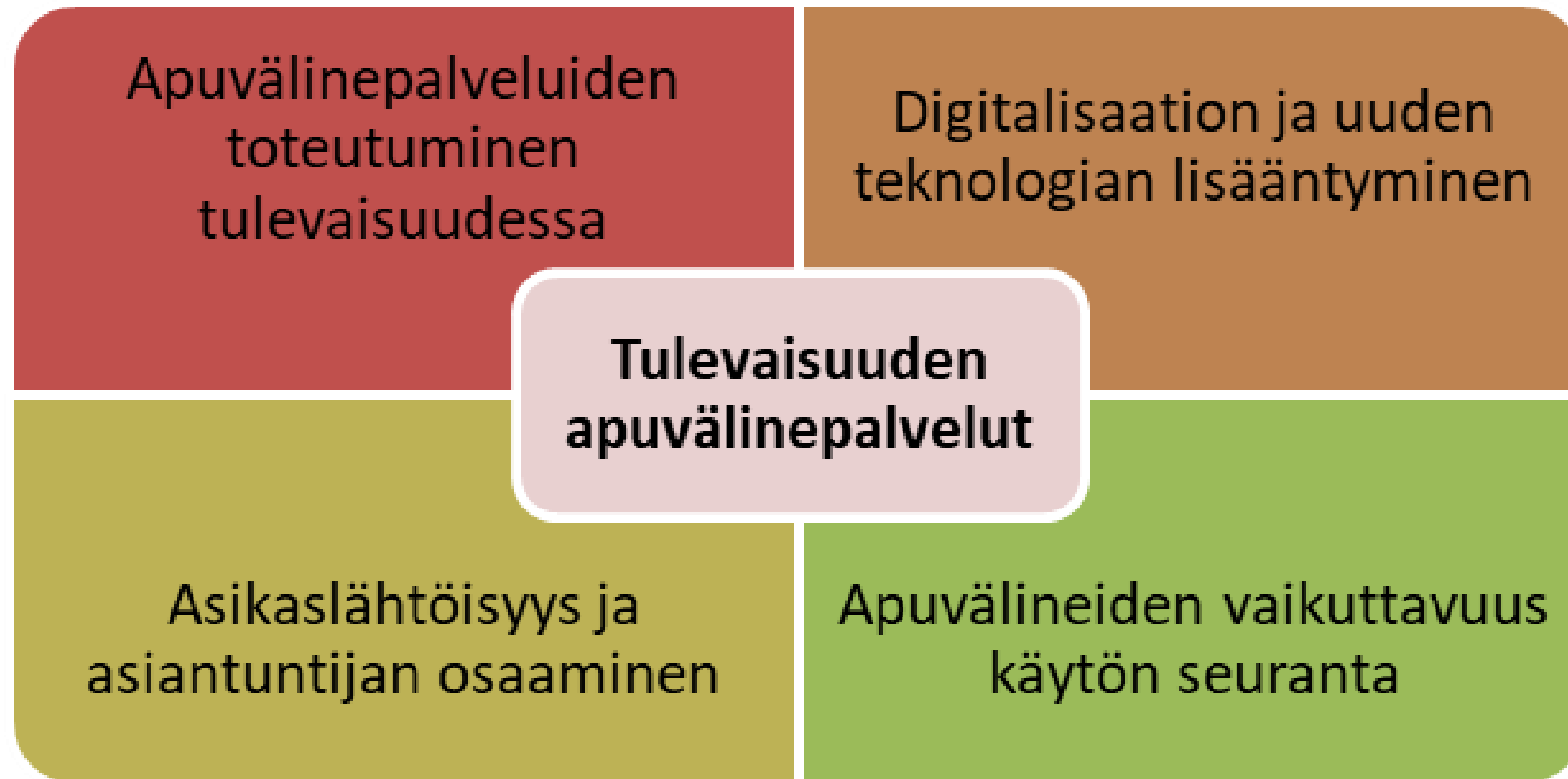
Sanna Kanervo, ft, kuntoutuksen ohjaaja YAMK

KUNTOUTUSALAN OPINTOPÄIVÄT TAMPERE 24.11.2018

Miksi valitsin aiheen?

- Työhistoria
- Toimintaympäristön muutokset
Alan ja palveluiden keskittyminen- julkinen ja yksityinen sektori, alueelliset käytännöt, luovutusperusteet, kilpailutukset
- Kuntoutusjärjestelmän pirstaleisuus -apuvälineiden saatavuus
- Apuvälineteknologian kehittyminen- teknologisten ratkaisujen lisääntyminen
- Digitaalisten palveluiden lisääntyminen
- Sote- ja maakuntauudistus? – valinnanvapauden lisääntyminen, sote-keskukset, asiakasseteli, henkilökohtainen budjetti?
- Asiakaslähtöisyys, asiantuntijoiden osaaminen (toimintakyky, apuvälineet, kirjaaminen, uudet teknologiat ja digitalisaatio jne.)

Tarkoituksena kartoittaa asiantuntijoiden näkemys tulevaisuuden apuvälinepalveluista

Laadullinen Delfoi-tutkimus

- Delfoi-menetelmää käytetään etenkin tulevaisuuden tutkimuksessa ennustettaessa tulevaisuuden näkymiä ja muutoksia tai haluttaessa saada selkoa asioista, jotka ovat epäselviä ja arvaamattomia.
- Tulevaisuutta koskevaa tietoa voidaan hankkia joko laskennallisesti (trendianalyysit, tulevaisuuden mallitus, tilastotiedot) tai asiantuntija-arvioiden perusteella
 - asiantuntijoilta kysytään heidän subjektiivista kannanottoa siitä, millaisena he näkevät tulevaisuuden. Oletuksena on, että oman tiedonalansa asiantuntija pystyy ennakoimaan asioita paremmin kuin henkilö, jolla ei ole yhtä paljon tietoa.
- Delfoi -menetelmän keskeiset piirteet ovat panelistien tunnistamattomuus sekä kaksi tai useampi palautekierros, joiden aikana asiantuntijoilla on mahdollisuus korjata kannanottojaan.
- Asiantuntijat esittävät ja perustelevat tulevaisuutta koskevia väitteitä tietämättä keitä muita asiantuntijoita tutkimuksessa on mukana. Anonyymiydellä pyritään siihen, että asiantuntijat esittäisivät aitoja käsityksiään ja mielipiteitään tutkimuksen aihealueesta.

(Anttila 2017; Hsu & Sandford 2007,1; Kuusi 2013, 248; Metsämuuronen 2009, 286)

Aineiston keruu ja analysointi

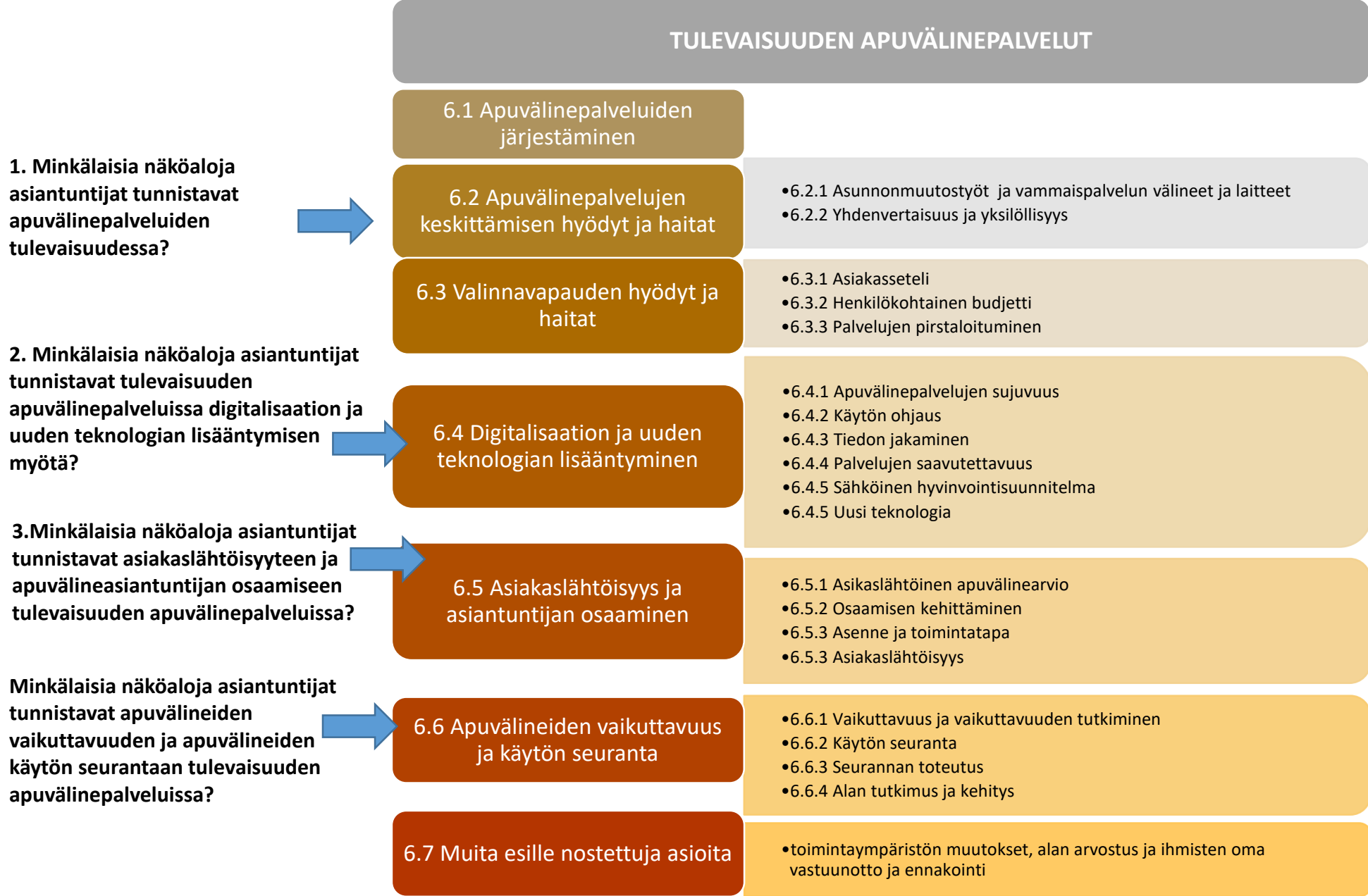
- Tutkimukseen pyydettiin mukaan joulukuussa 2017 sähköpostitse 17 ammattitaustaltaan erilaista apuvälinealan asiantuntijaa
- Kutsun mukana asiantuntijaa pyydettiin nimeämään lisäksi 1-2 muuta asiantuntijaa paneelin jäseneksi, joille lähetettiin myös kutsu, jos he eivät olleet tutkijan alkuperäisellä kutsulistalla.
- Ennen ensimmäistä Delfoi-kierrosta kyselylomake pilotoitiin yhdellä asiantuntijalla.
- Kysymyslomakkeeseen oli tutkija valinnut aiheen teemat ja kysymykset, joihin asiantuntijoiden oli otettava kantaa. Kysymykset olivat avoimia kysymyksiä. Ensimmäinen kysely lähetettiin asiantuntijoille tammikuun 2018 alussa.
- Kyselylomakkeen pohjalta saatu aineisto analysoitiin käyttäen aineistolähtöistä sisällönanalyysia.
- Analysoinnin perusteella tutkija teki asiantuntijoiden vastauksista yhteenvedon, joka lähetettiin asiantuntijoille kommentoitavaksi ja tarkistettavaksi - asiantuntijat saivat halutessaan muuttaa, tarkentaa ja kysyä epäselväksi jääneitä asioita.
- Palautteen saamisen jälkeen tutkija raportoi tutkimuksen tuloksista.

Tulokset

Vastaajat

- Kyselyyn vastasi 10 asiantuntijaa, jotka työskentelivät erilaisissa työtehtävissä julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin organisaatioissa
- 9 naista ja 1 mies
- Vastaajien tausta:
 - fysioterapeutti (5)
 - toimintaterapeutti (2)
 - apuvälineteknikko (1)
 - terveystieteiden maisteri (2)
- Vastaajien työkokemus lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälinealalta 3-30 vuotta
- Yli puolella (n=6) oli työkokemusta apuvälinealalta yli 20 vuotta. Vastanneiden työkokemuksen keskiarvo oli 17,6 vuotta.

Tutkimustulokset muodostivat apuvälinepalvelujen tulevaisuudesta seuraavanlaisen kokonaiskuvan:

Keskeisiä tuloksia

- **Apuvälinealan keskittyminen**

- kalliit ja erityisosaamista vaativat apuvälineet
- Asunnonmuutostyöt ja vammaispalveluiden myöntämät välineet ja laitteet
- Yhtenäistää apuvälinekäytäntöjä – yhtenäiset luovutusperusteet lisäävät maakuntien asukkaiden tasa-arvoa
- Kilpailutukset
- Välimatkat - apuvälinepalvelujen saatavuus, kotikäynnit?

- **Valinnanvapaus**

- lisää asiakkaan mahdollisuutta valita itselleen sopiva väline - asiakkaan oma vastuu kasvaa
- palveluvalikoiman ja palveluntuottajien kirjon kasvaminen
- kuntoutus- ja apuvälinepalvelujen pirstaloituminen
- asiakasseteli, henkilökohtainen budjetti

Keskeisiä tuloksia

■ Digitalisaatio

- sähköinen asiointi, etävastaanotot, videokontaktit, chat
- sähköinen ajanvaraus
- digitaalinen materiaali

■ Uusi teknologia

■ Asiakaslähtöisyys ja osaaminen

- asiantuntijan laaja-alainen osaaminen toimintakyvystä ja apuvälineistä korostuu
- asenne
- käytön opastus
- uudet teknologiset ratkaisut

Keskeisiä tuloksia

- **Apuvälineiden vaikuttavuus**

- tärkeää, mutta vaikeaa mitata - apuvälineistä saatava hyöty on yksilöllistä ja ympäristösidonnaista
- asiakastyytyväisyyskyselyt
- apuvälineen hyödyn arviointi suhteessa asetettuihin tavoitteisiin

- **Käytön seuranta**

- nähdään tärkeänä, mutta heikoimmin resursoitu apuvälinepalveluiden osa-alue
- Apuvälinekeskusten ja eri toimijoiden välinen yhteistyö ja tiedonkulku tärkeää, jotta asiakkaan apuvälineen tarve, apuvälineiden kunto ja turvallisuus tulee arvioitua

- **Alan tutkimus ja kehitys**

Muita esille nostettuja asioita:

- *”Toivoisin, että apuvälinetyötä arvostettaisiin, koska se on monesti helppo ja nopea tapa mahdollistaa asiakkaiden toimimista, liikkumista ja osallisuutta. Emme ole välinehuoltajia tai apuvälinevaraston hoitajia, emmekä ole alalla siksi, että emme sopisi terapiatyöhön tai asiakkaiden kanssa toimimiseen. Osaamisemme ja tietotaitomme on monipuolista sekä syvää että laajaa.”*
- *”Kuinka katetaan teknologian mukanaan tuomat uutuustuotteiden kustannukset? Todennäköisesti Sote-uudistuksen myötä ei apuväline- ja asunnonmuutostyö määrärahat tule liiemmin kasvamaan. Miten ratkaistaan/mitataan mikä on tulevaisuudessa välttämätön päivittäisissä toiminnoissa tarvittava apuväline? Tuntuu, että toiveita on äärettömästi ja järjestöt tuovat jäsenistönsä etuja esiin voimallisesti ajattelemta kokonaisuutena apuväline- ja asunnonmuutostyöpalveluja ja kustannuksia. Miten saadaan asiakkaat havahtumaan riittävän ajoissa ennakoimaan huonojen elintapojen sekä ikääntymisen mukanaan tuomia muutoksia/heikentymisiä toimintakyvyssä?”*

Ajatuksia lopuksi:

- Apuvälinealan kehittämisen sekä arvostuksen lisäämiseksi tarvitaan alan tutkimusta lisää.
- Apuvälinepalveluissa olisi hyvä ottaa käyttöön standardoituja mittareita, käytön seuranta ja asiakastyytyväisyyskyselyjä sekä asiantuntijoiden osaamista toimintakykytiedon kuin apuvälineidenkin osalta lisättävä.
- Näiden tärkeys korostuu etenkin, jos sote-uudistus ja valinnanvapaus toteutuu ja apuvälinepalveluita tuotetaan tulevaisuudessa eri sektoreiden toimesta. Näin voidaan varmistaa asiakkaille yhdenvertaiset ja laadukkaat apuvälinepalvelut sekä asiantuntijoiden osaaminen.
- Ihmisten tiedonsaantia toimintakykyä ja arkea tukevista apuvälineistä, teknologioista ja ratkaisuista on lisättävä. Samoin ihmisten omaa ennakointia hyvinvointinsa edistämiseen sekä varautumista toimintakyvyn muutoksiin ikääntymisen myötä tulee tukea.
- Jatkotutkimuksen aiheena olisi mielenkiintoista selvittää, miten apuvälineen käyttäjät kokevat alalla tapahtuneet muutokset kuten kilpailutukset, alan keskittymisen, palveluihin pääsyn ja yhtenäisten luovutusperusteiden käyttöönoton vaikuttaneen heidän apuvälinepalveluihin?

Tutkimus löytyy:

<http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2018060612933>

Kiitos !